

**HE 104/2019 laeiksi
maakaasumarkkinalain muuttamisesta
ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden
valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n
muuttamisesta**

Eduskunnan talousvaliokunta

11.2.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HE 104/2019: Täydentävät säännökset kaasun vähittäismarkkinoiden keskitetystä tiedonvaihdosta ja markkinaprosesseista

• Maakaasumarkkinalain muutos

- Vähittäismarkkinoiden keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen järjestämistä eli kaasudatahubia ja sen sääntelyä koskevat täydentävät säännökset
- Jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien velvoite käyttää kaasudatahubia vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissaan
- Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste kaasudatahubille ja jakeluverkonhaltijoille
- Täsmäntävät säännökset vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa noudatettavasta tietojenkäsittelystä mukaan lukien markkinaprosesseissa tapahtuva henkilötietojenkäsittely

• Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muutos

- Kaasudatahubin palvelujen ehtojen ja hinnoittelun sääntely (etukäteen tapahtuva, ex ante)
- Seuraamukset järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan datahub-palvelujen rikkomuksista ja jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien datahubin palvelujen käyttöä koskevista rikkomuksista

• HE perustuu joulukuussa 2018 hyväksytyyn sähködatahubia koskevaan lainsäädäntöön

- Kaasudatahubin toiminnallisuudet ovat suppeammat ja käyttäjiä on murto-osa sähködatahubiin verrattuna, mm. henkilötunnusta ei käytetä asiakkaan tunnistena, loppukäyttäjille ei asiakasportaalia datahubiin
- Säännöksiä karsittu sähkömarkkinalakiin verrattuna

Muutostarpeet ja tavoitteet

- **Balticconnector –putken käyttöönoton seurauksena Suomen suljetut kaasumarkkinat avattu kilpailulle 1.1.2020 EU:n maakaasun sisämarkkinasääntöjen mukaisesti**
- **Kaasudirektiivin mukaan jäsenvaltion varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin pääsyä varten luodaan järjestelmä, jota sovelletaan syrjimättömästi kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin**
  - Jakeluverkoissa toimii useita kilpailevia vähittäismyyjiä, joiden toimitukset on selvitettävä kunkin taseselvitysjakson aikana (kaasutoimituspäivä)
  - Myyjänvaihtojen järjestäminen

=> Kilpailuun perustuvat kaasumarkkinat edellyttävät määrämuotoisia markkinaprosesseja ja tiedonvaihtoa toimijoiden (verkot, vähittäismyyjät, loppukäyttäjät) välillä
- **Uusi maakaasumarkkinalaki (587/2017) sisältää perussäännökset**
  - Kaasutaseiden selvitys ja vähittäismarkkinoiden tiedonvaihto järjestetään keskitetysti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimesta (29 §)
  - Verkonhaltijat vastaavat toimitusten mittauksesta (17 §, mittausmonopoli)
  - Markkinaosapuoli on vastuussa kaasutaseensa tasapainottamisesta (57 §)
  - Markkinaosapuolten ja verkonhaltijoiden on huolehdittava maakaasukaupan edellyttämistä vastuulleen kuuluvista ilmoituksista (58 §)
- **Sähkökaupan datahubin valmistelun yhteydessä todettiin yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon johdosta tarve tämentää sääntelyä myös kaasudatahubin käyttöönoton vuoksi**
- **Esityksen tavoitteena on parantaa kokonaisuutena arvioiden sekä liikesalaisuuksien että henkilötietojen tietosuoja kaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa ja vahvistaa loppukäyttäjän oikeutta päättää omien kulutus- ja sopimustietojensa hyödyntämisestä**
- **Pieni vähittäismarkkina (n. 7.000 asiakasta, joista n. 5.000 asuinkiinteistöä ja kotitaloutta) => keskitetty taseselvitys ja tiedonvaihtomalli kustannustehokkain tapa huolehtia markkinaprosessien järjestämisestä**

Kaasudatahubin tietovirtoja

Vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävistä tiedoista

- **Vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävä tieto on luonteeltaan**
  - Yritysten liikesalaisuutena pidettävää tietoa (59 §)
    - Esim. tieto vähittäismyyjästä, myös loppukäyttäjän kulutustieto, jos kuvaa liiketoiminnan volyyymiä tms.
  - Yhteiskunnan turvallisuuteen tai varautumiseen liittyvää salassapidettävää tietoa (59 §)
    - Esim. tieto turvallisuuteen liittyvän käyttöpaikan sijainnista
  - Henkilötietoa
    - Henkilöasiakkaan kulutustieto, käyttöpaikan yksilöintitunnus ja sijaintitieto
  - Tietoa, joka ei kuulu edellä mainittuihin luokkiin
    - Esim. loppukäyttäjänä olevan yrityksen kulutustieto, jos ei kuulu liikesalaisuuden piiriin
- **Kaasun kulutustieto ei ole henkilötietona arkaluonteista eikä edes kuvaa mitenkään tarkasti henkilöasiakkaan käyttäytymistä**
  - Lämmitykseen ja käyttöveden lämmitykseen kaasutoimituspäivän aikana käytetyn energiamäärän aikasarjatietoa, joka kerätään etäluentana mittarista jälkikäteen
  - Energiamäärä kuvaa ensisijaisesti käyttöpaikan ominaiskulutusta, riippuu lämmitettävästä pinta-alasta
  - Energiamäärän vaihtelu riippuu pääosin ulkolämpötilasta, muuten tasaista
- **Markkinaprosesseissa käsitellään samanlaisia tietoja, joiden juridinen status on kuitenkin erilainen**
  - Ei ole mielekäästä yrittää käsitellä tietoja eri menettelyissä ja erillisissä järjestelmissä
  - Ratkaisu: kaikkea em. tietoa käsitellään kuin henkilötietoa, kuitenkin ottaen huomioon kansallisen liikkumavaran puitteissa ehdotetut kansalliset mukautukset

Henkilötietojen käsittelyn sääntelyn perusteet HE:ssä

- **Perustuslaki 10 §**
  - Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla
  - HE:ssä ehdotettu säännöksiä menettelyistä, joista PeV katsonut lausuntokäytännössään olevan tarpeen säätää laissa (mm. käyttötarkoitus, luovutettavuus, säilytysaika, rekisteröidyn oikeusturva)
  - Riskiperusteisuus henkilötietojen luonne huomioon ottaen
- **Yleinen tietosuoja-asetus ja kansallinen liikkumavara**
  - Tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista, kun käsittely perustuu asetuksen 6(1) artiklan c tai e alakohtaan
    - Käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi
    - Käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi
  - Tarkentava lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi määrittelemällä täsmällisemmin erityisiä vaatimuksia tie-tojenkäsittelyä ja muita seikkoja koskevista toimenpiteistä
  - Kaikki kansallisen liikkumavaran puitteissa ehdotetut säännökset sisältyvät artiklan esimerkkiluetteloon asioista, joista tarkentavaa kansallista lainsäädäntöä voidaan antaa
  - Kansallisen lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden
  - Asetuksen 23 artiklan mukaan jäsenvaltio voi lainsäädännössä säätää tiettyjä poikkeuksia artiklassa määritellyissä tilanteissa (koskee mm. käyttötarkoitussidonnaisuutta)
- **Yleinen tietosuoja-asetus sääntelee edelleen myös markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelyä**

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet maakaasumarkkina-alaissa 1

- **Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena ja kansallisten säännösten antamisen perusteena on yleisen tietosuoja-asetuksen 6(1) artiklan c alakohta: *Käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi***
- **Maakaasualan yritykset**
  - MML 1 §: Maakaasualan yritysten tehtäviin kuuluu huolehtia asiakkaittensa maakaasunhankintaan liittyvistä palveluista
- **Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija**
  - MML 29 §: Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii maakaasujärjestelmän tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä, maakaasujärjestelmän tase selvityksestä ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä (järjestelmävastuu)
  - Ehdotuksen 32 a §: Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja tase selvityksestä jakeluverkoissa (*maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut*)

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet maakaasumarkkina-alaissa 2

• Jakeluverkonhaltijat

- Ehdotuksen 17 §: verkonhaltijan on järjestettävä verkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva toimitusten mittaus, mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille
- Ehdotuksen 40 a §: jakeluverkonhaltija toimii rekisterinpitäjänä, kun se täyttää MML:ssa yksilöityjä tehtäviään tai velvollisuuksiaan
- MML 58 §: verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä
- Ehdotuksen 58 a §: jakeluverkonhaltijan on käytettävä keskitetyn tiedonvaihdon palveluita

• Vähittäismyyjät

- MML 57 §: maakaasumarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että osapuolen hankintasopimukset kattavat osapuolen käytön ja toimitukset taseselvitysjakson aikana
- MML 58 §: maakaasumarkkinoiden osapuolen on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä
- Ehdotuksen 58 a §: vähittäismyyjän on käytettävä keskitetyn tiedonvaihdon palveluita

Miksi säädetään loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttamisesta?

- **Tarvitaan yhtenäiset säännöt MML:ssä säädettyjä tehtäviä hoidettaessa kerättyjen mittaustietojen ja sopimustietojen luovuttamiseen, koska tiedolla voi olla erilaisia juridisia statuksia (vrt. liikesalaisuustieto / henkilötieto)**
- **Kulutustieto on rahanarvoista tietoa haltijalleen**
- **Asiakkaan oikeus hallita omaa kulutustietoaan keskeinen tavoite; loppukäyttäjän suostumus, ellei lakiin perustuva luovutusperustetta**
- **Suostumus tai sopimus ei toimi yksinomaisena perusteena:**
  - MML:n mukaisiin lakisääteisiin tehtäviin liittyvät tietojen luovutukset ja tietojensaantioikeudet on turvattava
  - Monopolipalveluja tuottaville yrityksille ei voida antaa oikeutta määritellä, mihin tarkoituksiin ne suostumuksia pyytävät, koska loppukäyttäjällä ei ole vaihtoehtoa palveluntuottajaan nähden
  - Sopimussuhdetta ei edes ole olemassa loppukäyttäjän kanssa (järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija, myös mahdollisesti jakeluverkonhaltija)

Yleinen tietosuoja-asetus 6 art. 2 ja 3 kohta

2. Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely
3. Edellä olevan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko a) unionin oikeudessa; tai b) rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai, 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetussa käsittelyssä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Lisätiedot:

TEM/Hallitusneuvos Arto Rajala, puh. 050 434 4928